

KNAPZAKROUTES BESCHRIJVEN HET LANDSCHAP

Joke Klosters

In Drente is de werkgroep knapzak-toerisme bezig met het uitzetten van een veertigtal routes verspreid over de hele provincie. Want wat is er idyllischer dan te wandelen met een goed gevulde knapzak over de schouder, of een pongel zoals ze in Drente zeggen, over paden en door velden, langs dorpjes en stroompjes genietend van het Drentse landschap.

Het begon allemaal een aantal jaren geleden in Rolde waar een project 'mensen zonder werk' liep. Vrijwilligers hebben toen eenvoudige wandelroutes uitgezet in een oud en aantrekkelijk kultuurlandschap. De routes werden op stencil uitgegeven, er kwam een beschrijving bij van de specifieke aandachtspunten in het landschap en het geheel werd verduidelijkt met een topografisch kaartje. De eerste routes beschreven de omgeving van Balloo, Deurze, Amen en Ekehaar. De pers toonde direct interesse voor deze bijzondere routes en daardoor kwam dit onderdeel van het vrijwilligersproject sterk in de belangstelling te staan.

Kleine dorpen staan centraal

De vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drente pakte het idee van het knapzaktoerisme op en werkte het verder uit. De Brede Overleggroep wil met het project knapzakroutes het eenvoudig plattelands-toerisme in Drente stimuleren en dan met name in de buitendorpen.

Het belangrijkste doel hierbij is het ontwikkelen van veertig wandelroutes met een landschapsbeschrijving. Achterliggende gedachte is dat recreatieve activiteiten vaak geconcentreerd zijn rond hoofddorpen. Daarnaast neemt de belangstelling voor recreatie en toerisme gericht op natuur- en landschapsbeleving toe. Het blijkt dat er een verschuiving plaatsvindt in het vakantiepatroon. De mensen willen 'anders' op vakantie en voor niet te veel geld. Kleine dorpen kunnen hierop inspelen, want die hebben veel te bieden: natuur en landschap, vriendelijke horecaprijzen en goede overnachtingsadressen. De Brede Overleggroep meent dat knapzakroutes kunnen bijdragen aan het versterken van de voorzieningen van kleine dorpen.

Subsidie WVC

Eind 1983 heeft de Brede Overleggroep subsidie aangevraagd bij het Ministerie van WVC om het project

'Met de knapzak door Drente' te kunnen realiseren. Uit de WVC-pot 'Kleine kernen' is die subsidie voor twee jaar verleend.

Jan Kuiters, coördinator van het project, is vanaf het eerste uur in Rolde nauw betrokken geweest bij de routes. Samen met Hans Elerie, stafmedewerker van de Brede Overleggroep, heeft Jan Kuiters de zorg voor opzet en uitvoering van een netwerk van veertig knapzakroutes. Kris kras door Drente, van oost naar west

en van noord naar zuid, waarbij de kleine dorpen een belangrijke plaats in de route innemen. Knapzakroutes gaan zoveel mogelijk over onverharde wegen, oude landbouwpaden, zandwegen, kerkepaden, bosweggetjes en schouwpaden. De routes variëren in lengte van 8 tot 15 kilometer. Knapzakroutes zijn geen lange afstandswandelingen. Deze laatste gaan via paden, bossen en wegen die de dorpen zoveel mogelijk mijden. In de knapzakroutes staat het kleine dorp centraal, want het Drentse kultuurlandschap is alleen te verklaren vanuit het dorp.

Deskundige beschrijvingen van kleine dorpen

Hans Elerie: *'Het is een uitdaging om routes uit te zetten in een gebied waar 'niets' is. Een route in een gebied dat volkomen onbekend is, een gebied waarvan wordt gezegd 'wat moet je daar nu zoeken'.*

Rijksuniversiteit Groningen

De werkgroep heeft aanvankelijk getracht het uitzetten van de routes en de landschapsbeschrijving in eigen hand te houden.

Elerie en Kuiters hebben op een gegeven moment contact gezocht met het Geografisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen met de bedoeling de routes te laten beschrijven door deskundigen. Dit kon deels worden ingepast in studieprojecten, deels werd het landschap beschreven door geografen zonder werk. Later zijn ook historici en biologen bij het schrijven ingeschakeld.

Twee mensen beschrijven een route. In het begin ging dat op basis van vrijwilligheid. Ondertussen is voor een iets andere aanpak gekozen, want met meerdere routes op de planning moet er op tijd gewerkt worden.

Van groot belang voor de landschapsbeschrijving is een gedegen bronnenonderzoek. Hierover bestaat een uitstekende samenwerking met het Rijksarchief Drente. Tweemaal per jaar organiseert de werkgroep een voorlichtingsdag voor route- en landschapsbeschrijvers samen met het Rijksarchief.

Immiddels is er een redactie gevormd die eenheid van vorm en kwaliteit van de knapzakroutes moet garanderen. De verhalen en beschrijvingen moeten de wandelaar een zekere variatie bieden. Vijftiendertig keer hetzelfde verhaal over de Drentse es kan niet. Het moet een verhaal zijn over de es van Gees of de es van Anloo. Elke route heeft zijn eigen verhaal.

Landschapsarchief Drente ontsloten

Een belangrijke en onmisbare rol in het project knapzaktoerisme speelt de achterban van de Brede Overleggroep, de kleine dorpen in Drente. Het initiatief voor een knapzakroute ligt bij het dorp. Het dorp, c.q. een vereniging dorpsbelangen, de Boermarke of de WV stelt de route vast en meldt deze bij de koördinator. Daarna komen de route- en landschapsbeschrijvers er aan te pas. De taak van het dorp is erg belangrijk. Het dorp kan veel zaken makkelijker regelen met instanties en grondeigenaren dan de werkgroep. Het dorp is van onschatbare waarde als het gaat om het aandragen van plaatselijke kennis en verhalen van vroeger. Elk dorp heeft wel amateur-historici die oneindig veel weten over de geschiedenis van hun eigen omgeving. De route wordt ook gepresenteerd door het dorp. De werkgroep verleent dan publieke diensten. Hans Elerie: *'Het dorp ervaart een knapzakroute als een beknopte landschappelijke geschiedschrijving van de eigenplaats. In feite zou je kunnen stellen dat met het realiseren van knapzakroutes*

Lt&V

een heel landschapsarchief van Drente ontsloten wordt!

Knapzaktoerisme

Wandelvakanties

Momenteel zijn er 20 knapzakroutes uitgegeven. Het project loopt in november 1986 af. Het streven is om dan dertig routes klaar te hebben. Het uitgangspunt, een netwerk van veertig routes door heel Drente, is geen haalbare kaart. De Brede Overleggroep heeft daarom een verlenging van het project aangevraagd bij WVC. De kosten worden voornamelijk gedragen door het Ministerie. De provincie en de gemeente Rolde hebben destijds een startsubsidie gegeven. De routes worden bekostigd door een gemeentelijke bijdrage en een garantiedrag van de RABO-banken. De route zit in een fraai jasje en is te koop bij de plaat-

selijke horecabedrijven, middenstanders en VW-kantoren en kost f 2,95.

Het blijkt nu al dat de belangstelling voor knapzakroutes niet beperkt blijft tot Drente of het noorden van het land. Er is grote belangstelling vanuit het westen van het land voor de knapzakroutes. De route rond Balloo is opgenomen in het nieuwe programma van de Nederlandse Spoorwegen. Ook het onderwijs is erg geïnteresseerd en Hans Elerie en Jan Kuiters zijn al bezig met het samenstellen van een lesbrief voor scholen. In de nabije toekomst zien Hans Elerie en Jan Kuiters de toerist van dorp naar dorp wandelen via de knapzakroutes. Overdag genieten van het Drentse landschap en 's avonds van de Drentse gastvrijheid in een klein dorp.

Kiezen voor een simpele overnachtingsvorm: logies met ontbijt in een klein hotel, pension of bij een particulier adres; slapen in een tentje of trekkershut op een camping.

Knapzakroutes, een uitstekende manier om het Drentse land eens met andere ogen te bekijken en te leren kennen.

Informatie over knapzakroutes

p/a vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen, tel. 05920-18018.

